

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 5.

Šibenik, 20. kolovoza 1921.

God. I.

PETAR I. KARAOĐORĐEVIĆ KRALJ SRBA, HRVATA, I SLOVENACA.

Junak i patnik, otac i osloboditelj za uvijek je zaklopio svoje trudne oči. Njegovo premilostivo Veličanstvo Kralj Petar Prvi usnuo je u Gospodinu 16. kolovoza 1921. u 5 sati poslije podne.

Kao Pravednik ispustio je svoju veliku dušu, miran i pokojan, jer uvjeren, da je narodu svome dao sve, što se dati može: Slobodu i Ujedinjenje.

Nema ga više. On, Kralj osloboditelj, otac, patnik ne nalazi se više među nama. Ali duh Njegov vazda će ostati uz nas, da upravlja mislima i djelima našim, koja će da učvrste baštinu Njegovu.

Usud je Njegov čudan i neobičan bio, kako samo kod velikih ljudi zna biti. Od običnog prognanika, za kojega ni gruda rođena nema zakloništa, i prostog četovode, koji se krije kroz gudure i klance, da spasi glavu svoju, postaje Vođa i Kralj potlačenog naroda svoga. Od iznemoglog starca nad gubitkom miloga doma i kralja malene i pregažene kraljevine svoje postaje otac i osloboditelj milijuna potlačenog naroda svoga, postaje Kralj Velike i lijepe domovine naše Jugoslavije.

On, otac i osloboditelj naš, bio je svijetla točka u tmurnoj prošlosti našoj, prema kojoj su se upirale oči tlačenih i progonjenih; na kojoj su mučenicima naši nalazili oslonu u radu za veliku baštinu Njegovu.

Mrtav je, On junak naš, ali će sjena Njegova da bdije nad nama sa ostalim sjenama junaka otaca naših. Duh Dušana, Tomislava, Zrinskih-Frankopana i Strossmayera će da nađe sebi ravnog u sjeni Njegovoj. On će da krijepi valjane sinove svoje u nastojanju za dobro i napredak naroda svoga, domovine svoje.

Slava junaku osloboditelju KRALJU PETRU PRVOM KARAOĐORĐEVIĆU!

KRALJEV ŽIVOTOPIS.

Kralj Petar I. sin je kneza Aleksandra Karađorđevića, a unuk „Crnoga Gjorgja“. Rodio se u Beogradu 29. lipnja (12. srpnja) 1844. Svoju je mladost proživio većinom u Francuskoj, gdje je svršio i glasovitu vojnu akademiju u Saint-Cyru.

Uz vojno zanimanje volio je i knjigu te je preveo i glasovito djelo Milla Stuarda „O slobodi“.

Za vrijeme francusko-njemačkog rata javio se kao dobrovoljac u francusku vojsku. Istakao se tom prigodom izvanrednim vojničkim vrlinama, te je bio odlikovan najvećim francuskim ordenima.

Kad je buknula hercegovačka buna protiv srpskog gospodstva g. 1875., stavlja se ovaj na čelo mladi knez pod imenom Petra Mrkonjića. Sudbina je dala, da ovaj nije uspio i mladi se knez Petar povratio opet u Francusku, jer mu u Srbiji nije bilo mjesta radi Obrenovića, koji su tada bili na vladi.

30. lipnja 1883. oženio se sa crnogorskom kneginjom Zorkom, kćerkom crnogorskog kneza Nikole. U svom braku je imao petero djece: Jelenu, Milenu, Dorda, Aleksandra i Andriju. Milena i Andrija su umrli u prvim godinama života, a Milenu je udata za ruskog kneza Ivana Konstantinovića Romanova.

G. 1903. pobunili su se časnici protiv Obrenovića, u čoi između 1. i 2. lipnja poginuli su posljednji Obrenovići kralj Alek-

sandar i kraljica Draga. Srpska skupština jednoglasno pozove na prijestolje kneza Petra Karađorđevića.

Dolaskom kralja Petra na prijestolje život je Srbije koliko nutarnji toliko vanjski s temelja pošao drugim pravcem, nego je dosada tekao, i u njemu je narod našao svoga oca i zaštitnika.

S tim nije svršilo. sve Kralj Petar imajući na srcu čitav svoj narod, čvrsto je odlučio dovesti u jedno kolo, jednu državu, i one dijelove svoga naroda, koji su se nalazili u ropstvu.

U tu svrhu sklapa g. 1912. balkanski savez i goni Turke iz naših zemalja, Dolazi g. 1914. svjetski rat i mala Srbija ima da prva postane žrtvom germanskog imperijalizma. Kralj Petar ne preda sa svojom junačkom vojskom, ustaje na obranu mile domovine, ostavlja ovu pred jačom silom, ali se zato g. 1918. vraća u nju još slavniji. Ne nalazi više svoj mali dom, svoju Srbiju, nalazi na okupu, u jednoj državi, u jednom velikom i slavnom domu cio svoj narod: braću Srbe, Hrvate i Slovence.

Postigavši svoj veliki ideal i cilj u 78. godini života čekao je miran, da pođe Pravdi na istinu. I pošao je On Pravednik 16. kalovoza 1921.

POSLEDNJI ČASOVI KRALJA.

16. ov. mj. oko 2 sata popodne liječnički konsilij konstatovao je, da se Kralju približava posljednji čas. U 3 sata Kralj je zapao u nesvjesticu, iz koje se nije više probudio. Oko njegore postelje bili su princ Gjorgje i članovi vlade sa predsjednikom

Pašićem. Kralj je mirno i tiho preminuo u 5 sati i 30 časa. Svi su prisutni gorko plakali, a naročito princ Gjorgje, koji je od 5 sati neprestano klečao kraj postelje očeve uz teške i vrele suze. Zatim je predsjednik vlade Pašić sa prisutnim ministrima izašao na balkon, gdje se oko Topolske Ville sakupilo veliko mnoštvo naroda. Odatle je objavio narodu, da je Njegov Veličanstvo Petar I., prvi kralj Srba, Hrvata i Slovenaca, otišao Bogu na istinu. Svoj govor je završio poznatom rečenicom: „Kralj je umro, živio kralj!“ Kraljevo tijelo je odmah balzamovano i postavljeno na odar u vili na topičerskom brdu. Oko odra stoji počasna straža od 16 mladića, gardijskih oficira Srba, Hrvata i Slovenaca. 17. ov. mj. u 4 sata ujutro tijelo je prevezeno u Sabornu Crkvu, svu zavitu u crno, gdje će za nekoliko dana biti javno izloženo.

POGREB.

Sprovod će biti u ponedjeljak 22. ov. mj. Svečano će se opijeto obaviti u Sabornoj Crkvi. Kraljevo tijelo će zatim biti prevezeno u Topolu vozom i automobilima. U tamošnjoj će crkvi biti sahranjeno, koju je sam kralj zadužio, gdje počivaju i njegovi predci Koradarde i Knez Aleksandar. Njegov Veličanstvo Kralj Aleksandar ne će moći prisustvovati sprovodu jer se radi bolesti mora duže vremena zadržati u Francuskoj. Na sprovodu će biti zastupane sve savezničke države. Očekuje se, da će rumunjski kralj lično prisustvovati ili će biti zastupan preko svoga sina. Engleski će kralj poslati svoga izaslanika. Prisustvovati će i grčki prijestolonasljednik i predsjednik čehoslovačke republike. Vjerojatno je da će i ostali dvorovi izaslati svoje predstavnike.

SAUČEŠĆE NARODA.

Iz cijele domovine, a navlastito iz centara naših Beograda, Zagreba, Ljubljane, Splita, Sarajeva stižu vijesti o velikom dojmju, što ga je na sve protivela smrt obljubljenog našeg kralja. Iz svih glavnih mjesta spremaju se odaslantva za sprovod. Svi naši gradovi odmah na prvi tužni glas osvanuli su u crnini. Sva štampa piše iscrpivo o smrti, značaju i životu kraljevu. Sve zabave i koncerti su obustavljeni, a javni lokali zatvoreni. U Splitu već se stvorio građanski Odbor, da kupi doprinose za spomenik u Splitu Velikom Kralju Oslobođitelju. Objavljena je dvorska i državna korota od 6 mjeseci. Gotovo sve općine objavile su svojim općinarima Kraljevu smrt posebnim proglasom. Opća duboka žalost vid se iz brojnih brzogovornih saučesća raznih korporacija, ureda, društava, osoba Dvorskoj Kancelariji i Predsjedništvu Vlade.

Novi Kralj Aleksandar I. stupa odmah na prijestolje.

Po članu 56. i 65. ustava odmah nakon smrti svog uzvišenog oca stupa na prijestolje naš obljubljeni Regent kao Aleksandar I., Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca. Zato je Ministarski Savjet odmah održao sjednicu, na kojoj je riješeno, da ima vladu, činovništvo i vojsku položiti zakletvu novom Kralju. Zatim je sastavio proklamaciju na narod, koju će sam Ministarski Savjet izdati i objelodaniti u „Službenim Novinama“, buduć je njemu za odsustva Regenta i bila predana kraljevska vlast. Proglas je ovaj već objelodanjen, a i vlada, činovništvo i sav beogradski garnizon već su položili zakletvu vjernosti novome Kralju. To isto je već učinilo činovništvo i vojska i po ostalim mjestima naše kraljevine.

Tajništvo Narodne Skupštine brzojavno je pozvalo sve narodne poslanike u Beograd na izvanrednu sjednicu Narodne Skupštine, na kojoj će položiti zakletvu vjernosti novome Kralju.

Kralj Aleksandar I. radi svoje bolesti ne može da dođe na tu izvanrednu sjednicu, da pred vladom i nar. poslanicima položi zakletvu na ustav kao novi kralj. Zato će u subotu Narodna Skupština izabrati posebno odaslanstvo narodnih poslanika i ministara, koje će krenuti u Pariz. Pred ovim će odaslanstvom, kao predstavništvom naroda, naš novi kralj Aleksandar položiti zakletvu na Ustav.

Do povratka Njegov. Veličanstva Kralja Aleksandra u domovinu kraljevska će vlast vršiti po članu 59. ustava Ministarski Savjet.

Da živi novi Kralj svih Srba, Hrvata i Slovenaca Aleksandar I.!

Naše općine.

Treća je godina na izmaku od našeg narodnog oslobođenja, a da se nije ništa poduzelo, da naše općine dobiju svoju normalnu, od naroda izabranu upravu. Sa svim općinama upravljaju vladini komesari, dotično od vlade postavljeni odbori. Ova se abnormalnost u našim općinama održuje u svim poljima narodnog života i uzrok je svemu onome zlu, što tišti i narod i država.

Podržavanjem tog iznimnog i nenaravnog stanja stvari ubija se u masama naroda svaka svijest o potrebi i koristi saradnje naroda u jednom dijelu javne uprave. Toliko se govorilo tokom ustavnih raspravljanja o samoupravama, o potrebi kontrole i saradnje najširih slojeva naroda u samoupravnim tijelima. U stvari izgleda naprotiv, da se baš od svega toga zarez.

Redovita općinska uprava stvara i omogućuje onaj tako potrebiti neprekidan doticaj naroda sa državnim vlasti. Naši državnici ne uviđaju, da toga doticaja nema i da najviše radi

toga nastaju nesuglasice, zloshvatanja i nepovjerenje, a s ovim ono pusto nezadovoljstvo s javnim uredbama i ustanovama. Ljudi, izabrani od naroda u općinsku upravu, sačinjavaju vezu između naroda i državne vlasti. U neprekidnom doticaju sa državnim vlastima ti su ljudi na prigodi, da se uvjere i o dobrim njihovim namjerama kao i o stvarnim poteškoćama i zaprekama, da se neka pitanja za čas riješe prema željama i potrebama naroda. Oni su tumač narodu u svemu tome, ali su istodobno i kontrola, nikad suvišna, da se pravilno i pravedno postupi.

Izabrana općinska zastupstva jedina su kadra, da izgleda nesuglasice i da malo po malo uspostave povjerenje masa prema vlastima uopće. Kad općinom upravljaju ljudi, koji uživaju povjerenje naroda, to već po sebi doprinosi zadovoljstvu naroda s javnim prilikama.

Samo potpuno nerazumijevanje svih tih momenata može biti uzrokom, što se podržava kao neku svetinju na na-

šim općinama stanje stvari, koje ne koristi ni općini, ni državi, već je naprotiv uzročnikom zlovolje, nepouzdanja, opravdanog, a i neopravdanog sumnjičenja.

Ovoliko što se tiče općeg državnog interesa. Glede užeg općinskog interesa ne će trebati da trošimo mnogo riječi, da dokažemo, da samo od naroda izabrani upravitelji mogu da dobro upravljaju općinom. Oni najbolje poznaju potrebe i želje naroda, poznaju prilike i sredstva, kojim se mogu da posluže. Narod pristupa k njima s povjerenjem i iskreno i otvoreno im iskazuje svoje jade. Državna vlast, kako je shvatljivo, bolje nastoji da im dođe ususret. Oni mogu da imaju i jaču volju i ljubav, du rade u interesu općine, ako ništa stoga, da opravdaju povjerenje, koje je narod u nje postavio.

Danas, kad se toliko govori o demokraciji, podržavaju se komesarijati na općinama, koji su sve, ali ništa demokratske ustanove, već nešto sa-

Za prehranu oslobođenih krajeva.

(Upit narod. post. dra Ante Dulbica, gosp. ministru za socijalnu politiku prikazan Narodnoj Skupštini 6. VIII. 1921).

Kad je naša država zaposjela od Talijana okupirane krajeve Dalmacije, bilo je javno od nadležne strane naglašeno, da će se vlada postarati, da provodi najzdašnije za prehranu tih krajeva. Međutim pomoć, što je u pogledu prehrane bila pružena onom narodu, tako je neznatna, da nije dostajala nego za nekoliko dana. Narod, osobito u primorskom dijelu i po otocima, danas faktično strada od gladi i nema od nikud pomoći.

U onim krajevima zavladao je potpuno mrtvilo: nema rada, tvornice otpuštaju radnike, nema prometa, nema trgovine. Vino, jedini proizvod, od koga žive pučanstvo, ne može ni da se proda ni daruje; radi žege se dobar dio pokvario. Zbog izmjene novčanica oduzeto je narodu 4,5 efektivne vrijednosti prikazanog novca, radi čega je sve zamrlo. To je prava slika tužnog stanja pučanstva. Da nije ovdje ništa bilo pretjerano, lako će se moći gosp. ministar da osvjedoči.

Divljačko-nasilno postupanje fašista u Murteru i Tijesnome.

Događaji, koji su se pred kratko vrijeme odigrali u Splitu za zborovanja katoličkih organizacija pobudili su odvratnost i gadenje kod svakog poštenog čovjeka, koji iole misli svojom glavom, što se moglo vidjeti iz govora privatnika kao i pisanja nepristrane štampe raznih političkih grupa. Držali smo, da će se iza o-voga osvijestiti i razbijalačka „napredna“ omladina, te da će pod dojmom javnog mišljenja promijeniti način ovog svog rada i javnog nastupa, no međutim se prevarismo. Neredi, koji se dogodile prošle sedmice u Murteru i Tijesnome uvjeriše nas o protivnome.

11. ov. mj. pošla su dva akademičara u Tijesno i Murter, da vide svoje prijatelje i da se malo prođu. Fašisti Tijesna, na čelu im „idiota“, nemoralni akademičar iz Tijesna, kad su doznali, da ta dva akademičara putuju ujutro rano u Murter, javili su razbijalčima u Betini i učitelju u Murteru, usijanoj glavi „punjoj mudrosti“, da se oboružaju batinama, da zajedno s njima navale na kat. akademičare. U jutro rano u 6 s. dođe u župničku kuću vč. don Ivi Beraku javljajući mu, da imaju doći dva gospodina, koja ne smije da primi.

svim obratno. Negdje su općine postale pravi pašaluci. Stvaraju se odredbe, koje su namijenjene baš tome, da spriječe i sputaju slobodu djelatnosti budućeg izabranog općinskog predstavnika.

Ne drže se odredbe još postojećeg pravilnika, da komesar na općini ima da vodi samo običnu upravu te ne smije da stvara odluke u pitanjima odgovodne naravi, kojim bi prejudicirao stanovištu buduće redovite uprave. Zemaljski Odbor toga se vazda dosad držao, pak nije dozvoljavao komesarima, niti da imenuju kojeg stalnog općinskog činovništva. Potpuno ispravno stanovište, koje jedino odgovara načelima samouprave.

Sada u narodu riječ „samouprava“ ne može da znači, da narod sam ima da upravlja, nego da vladin komesar ima sam da upravlja općinom!

Općinsko pitanje treba dakle riješiti, hoćemo li da uputimo naš narodni, privredni i kulturni život u normalni tok.

Narod nema sredstava, da si kupi hljeba, koji je pak u oslobođenom kraju silno skup. Predviđajući sve to potpisani se svojedobno bio obratio na sve nadležne faktore, da bi se bar stavila narodu na raspolaganje dovoljna količina kukuruza. To je učinjeno, ali u tako neznatnoj mjeri, da se narodu nije pomoglo nego za malo dana, a i to ne svakome, koji je bio potreban, niti na pravedan način.

Pošto se tamo narod radi posvećenije nestajaše hrane, osobito hljeba, nalazi u mnogim krajevima u stanju prave zdvojnosi, potrebito je, da mu se hitro pomogne i da mu se odmah stavi na raspolaganje dovoljna količina krušne hrane, pa i kukuruza, samo da ne strada od gladi, da ne upane u težak dug za nabavu skupocjenijih kruha.

Stoga mi je čast upitati gospodina ministra:

Je li mu poznato, da u mnogim krajevima okupirane Dalmacije vlada potpuna nestašica krušne hrane; i je li voljan odrediti, da se bezodvlačno otpoškije i razdade narodu potrebna količina hrane?

Župnik im je dao znati, da on ima pravo da primi koga hoće, a naročito svoje prijatelje. Međutim su divljači čekali naše akademičare batinama i toljagama, ali se prevarise, jer oni slučajno dođoše u župni stan drugim putem. Kad pak doznaše, da su u stanu, navalise razbojnički i neki udoše u dvor župnika vičući: „Van rušiteji države, fukare“ i t. d..

Potjeraše ih iz dvora, a oni ponovno navaljivahu zahtijevajući „u ime naroda“, da se predađu kat. akademičari. Ta buka i to, nasilje trajalo je dosta vremena. Napokon župnik je bio prisiljen, da brzojavi u Tijesno po žandare i na to se razila fakinaza, a ona mudra glavica (učitelj) je pobjegli, jer se prestrašila od dičnih Murterinaca, koji su znali da brane uvijek ono, što je pravo i pošteno, te bi bili znali, da obrane i svog vrijednog župnika i njegove goste, kat. akademičare.

Kad „idiot“ nije mogao da učini ništa u Murteru, odlučio je, da napravi u Tijesnome, preko kojega su se morali povratiti naša dva akademičara, da pođu parobrodom u Šibenik. Međutim je parobrod „Tommaseo“, valjda „slučajno“, otputovao cio 1/4, s. prije određenog vremena. Nama je

jasan taj „slučaj“, zbog kojega je isti dan okasnio više putnika iz Murtera, pa bi upozorili i samu direkciju „Dalmatiae“, da se to unapred ne dogodi, a i za ovaj slučaj pozove na red i odgovornost gosp. kapetana.

Naš „idiot“ je kupio fašiste u društvenim prostorijama „Sokola“ i čekao, da se putnici maknu iz župnikove kuće. Oko 10 sati su pošli iz kuće na ladu, koja je išla za Šibenik. Fakinaša, koja se sastoji od par činovničkih, koji radi svoje velike pameti, nijesu mogli da svrše školu i od „idiotu“, prije nijese usudili ni da pisne i ako je imala tojage i batine. Sad su pokazali junaštvo ti silnici. Kad su kat. akademičari ušli u ladu, tada je nekolicina počela bacati jaja uz glupo cerenje idiotskih lica dajući pri tome još kojekakve životinjske glasove. Bijašu sretni i blaženi, što se ovim i bijama pružila prilika, da se pokažu, da su „naprednici“.

Zalosno je, da je ovaj neevropski postupak mirno promatrao i sam općinski upravitelj, koji je ujedno i šef mjesne policije te da se držao posve pasivno, što više, kad je od jednog akademičara bio upozoren riječima: „Jeste li vidjeli, gospodine upravitelju, što se tu događa?“ odvratio je krenuvši mudrom glavicom: „Nijesam ništa vidio!“ To je činovička nepristranost!

Istodobno ne možemo, a da ne istaknemo, kako su se kolegijalno i plemenito pokazali akademičari iz Murtera i Tijesnog, koji i ako ne misle kao naši akademičari, ali su znali, da cijene svoju akademsku čast i pokazali, da sa razbijačima jedan plemenit akademičar ne može da ima ništa zajedničkog.

Je li za ovakva djela i za ovakve čine ustanovljen fašizam, koji na žalost ima većinom svoje boravište u prostorijama „Sokola“? Ovo je početak, a bude li ovako napred išlo, morat će se i miran narod protiv tih organizirati. A onda? Onda će znati gospoda, koja ovo sve mute, a kojima su puna usta „jake domovine“, što su uradili. Nek ne misle, da ne znamo, odakle je početak i inicijativa svega ovoga. Našim pak težacima Murtera, Tijesna, Betina i Zlosela preporučujemo, neka se i unapred daleko drže od ove fakinaže i neka se ustrpe, dok budu mogli, ali podnipošto neka ne dozvole, da im ovo par razbijača vodi glavnu riječ u mjestu.

Tjedni pregled domaće politike.

Princ Đorđe komandant. Beogradske novine pišu, da bi Princ Đorđe imao postati komandant IV. armijske oblasti, kojoj je sjedište u Zagrebu. Princ je do sada obnašao rang pukovnika, a kod ovog imenovanja imao bi doći za njegovog pomoćnika general Živko Pavlović.

Pregovori vladinih stranaka. Pregovori demokrata i radikala sporo idu k svome cilju. I jednoj i drugoj stranci je teško maknuti se, da drugom učine mjesto na vladi. U zadnjim pregovorima najviše se raspravljalo o kretalo oko administrativne podjele zemlje i popunjenja kabineta. Tako s jedne strane, dok se s druge strane čini, da je današnje stanje u našoj državnoj upravi neodrživo. Hrvati i Slovenci su tako izolirani, da više izgledaju kao neki objekt, koji služi stanovitim strankama za izrabljivanje, a nikako građani svoje države. To uviđaju i neki trijezniji srpski političari, te vode akciju, da bi se našao neki način, kojim bi Hrvati i Slovenci stekli povjerenje u vladine stranke. Na čelu ove akcije je

Stojan Protić, ali je teško još sada nešto pozitivno o tome reći.

Pitanje Baranje. Ovih bi dana naše čete imale isprazniti Baranju i prepustiti Mađarskoj. Pučanstvo se zato silno uznemirilo i diglo ustauak, da ne će pod Mađarsku, već hoće ostanu u Jugoslaviji. Na to se brže bolje požurio naš ministar predsjednik g. Pašić, da izjavi, kako se on ne kani upuštati u nikakve avanture i da se nikako ne želi zamjeriti velikim saveznicima. Što bi se mi upuštali u avanture na našu korist, glavno je, da se drugi upuštaju na našu štetu.

Proti štetnim naredbama.

Doznajemo, da vlasti kane uesti nove uvjete za krčmarenje vlastitog vina. Među ostalim bi bili i ti, da se mora podnijeti molba propisano bilježovana nakot. Poglavarstvo za dozvolu krčmarjenja, da u krčmi ne smije biti stolova ni stolica i da se stranke u krčmama ne smiju zadržavati.

Dosad za prodaju vlastitog vina bilo je dostatno platiti kod općine neznatnu taksu i od iste imati dozvolu. Što je sad naše vlasti naglano, da upravo u ovo vrijeme uvadaju gornje uvjete, ne možemo da dokučimo.

Danas, kad je opće poznata kriza radi vina nastala kod našega težaka; iza kako je i naš list o tom dosta pisao, da je svaki pametan čovjek mogao doći do zaključka, da narodu treba ići na ruku, da se izbavi iz ove krize, dolazi ta naredba, koja ovu krizu samo povećava.

Poznato je, da većina naših težaka skoro upravo preko ovakvog načina krčmarjenja prodaje svoje vino. Narod, i ako ima u kući vina, bio je naučan, da uzme malo kruha i luka te pođe u krčmu, da se porazgovori sa svojim susjedima i prođe vrijeme. A što da rečemo za stari običaj naših ribara, koji redovito donošaju sobom ribu, u krčmi je skuhaju i u društvu pojedu. Uopće ovaj način prodaje vina u našim krajevima tako se uvriježio među naš narod, da će on teško osjetiti oduzimanje ove njegove stare povlastice, i nezadovoljstvo će njegovo, koje je već počelo, sličnim postupkom nastajati još veće.

Posjećivanje krčme na navedeni način više je familijarnog karaktera, gdje se prijatelji, društvo, susjedi sastaju na kratko vrijeme, a ovako bi bili prisiljeni zalaziti u gostione, koje su osobito na selu leglo svakoga zla i pokvarenosti, gdje se okupljaju seoske dangube i trate vrijeme u kartanju i pijančevanju.

S ovih razloga i jer se tim našem težaku ne samo ne pomaže u današnjem njegovom teškom položaju, u komu se nalazi upravo radi neprodnog vina, nego škodi, mi se nadamo, da će ova naredba biti povučena i da će se našega težaka pustiti i nadalje da ovaj način prodaje vina, kad nema sreće, da se pozvani faktori zauzmu za nj i vino proda na veliko.

Bit će dobro da i naše općine porade u tom pravcu, a mi, jer nam je osobito na srcu dobro našeg naroda, ne ćemo ovu stvar pustiti s vida.

Veličanstvena skupština Hrvatske Pučke Stranke u Drnišu.

(Posebni brzojav „Narodne Straže“).

Drniš, 17. VIII. Jučer na dan sv. Roka, održana je ovdje velika narodna skupština Hrv. Pučke Stranke. Došli su na skupštinu težaci iz čitave drniške arajine. Govorili su na njoj nar. poslanici dr. Janko Šimrak, Mate

Milanović i Stjepan Barić. Skupština je potpuno uspjela. Naroda je bilo mnogo, a oduševljene neopisivo. Komesar je Kustić iz Knina bio očito pristran na skupštinu. Težaci su se držali dostojanstveno prema izazovima nekoliko nezrelih mladića, koji su se vješto sakrili za žandarske bajunete. Ogromno je veselje, zadovoljstvo i slavlje neroda u Drnišu i u svim okolnim mjestima radi uspjele manifestacije hrvatske i katoličke misli u drniškoj krajini. Narod je ovom prigodom upoznao i zavolio svoju Pučku Stranku.

Gradske vijesti.

Dojam kraljeve smrti u Šibeniku - Šibenik u crnini.

U utorak oko 7 sati uvečer brzojavnim putem stigla je tužna vijest, da je Njegov Veličanstvo Kralj Petar I. umro. I ako smo prema posljednjim vijestima o pogošanom stanju u kraljevjoj bolesti očekivali svaki čas ovu tužnu vijest, ipak je čitavo naše građanstvo bilo iznenađeno i duboko potreseno ovom vijesti, koja se brzo proširila našim gradom i svagdje proizročila duboki dojam. Svi su oplakivali svog dobrog, junačkog, narodnog Kralja i Oslobođitelja.

U srijedu ujutro sav grad osvanuo je u crnini, a zastave su izvješene na po stijega. U znak žalosti obustavljene su zabave i koncerti, prestala pjesma, bučni razgovori i smijeh. Javni lokali su na pola zatvoreni i zavili u crno. Dvaput dnevno: oko podne i predvečer zvona sa svih naših crkava tužno zvone javljajući grad žalosnu vijest: naš Kralj je umro!

Ovom prigodom općinski upravitelj izdao je prigodni lijepi proglas na građanstvo.

Poslanica biskupskog Ordinarijata.

Biskupski Ordinarijat naredio je svim crkvama u biskupiji zvonjavu zvona dvaput dnevno do pokopa, a svim župnicima upravio ovu poslanicu: „Prigodom smrti našega junačkog i objubljenog Kralja Petra I. nareduje se svemu župskom kleru ovo:

Netom stigne ovaj dopis neka sva zvona crkava — ako to već nije učinjeno — zvona za po sata u znak žalosti, a također po sata popodne za Zdrave Marije. Isto tako će se zvoniti dvaput svaki dan do dana pogreba.

U crkvi pak ima se staviti crnina i zastave na po stijega. Na dan pak pogreba župnik će pozvati mjesne oblasti na službu Božju, pri kojoj će se pjevati psalam „Pomiluj mene Bože“ uz dvije molitve, t. j. za svaku žalost i nevolju. Zatim će dodati molitvu za živoga našega Vladara sa odnosnim versikulima

Preporuča se, da svaki župnik drži ovom prigodom pomen slovo o vrlinama i zaslugama neprežaljnjeg Pokojnika, te potakne puk na čvrstu vjernost i odanost Vladalačkom Domu Karadorđevića.“

Poljana Kralja Petra I. Karadorđevića.

Na vječnu uspomenu prvog kralja ujedinjenih Srba, Hrvata i Slovenaca naš općinski upravitelj dr. Rajević u svojstvu općinskog vijeća odredio je, da se od 18. ov. mj. naša Poljana zove: Poljana Kralja Petra I. Karadorđevića. Oglas o toj odredbi s veseljem i odobravanjem je primilo naše građanstvo na znanje.

Brzojavna saučesča.

Više je brzojava poslana iz našega grada. Ovi su nam poznati:

Dvorskoj Kancelariji — Beograd. Padaćuci puni srčopocitanje pred odrom Velikog nam Kralja patnika, oslobodioca i ujedinitelja citavog našeg troimenog naroda svjestan narod Sibenskog Kotara ponavlja danas Njegovoj svetoj Uspomeni i objubljenom Nasljedniku Njegova prijestolja zakletvu odanosti i vjernosti. — Kr. Kotarsko Poglavarstvo — Dr. Perović.

Gosp. Predsjedniku Ministarskog Saveta — Beograd. Motimo Vase Gospodstvo, da primi u danima tuge i čemera uverenje o iskrenoj tuži, koju je osjetio svjestan narod netom oslobođenog Sibenskog Kotara radi smrti Velikog nam Kralja i Oslobođitelja. — Kr. Kotarsko Poglavarstvo — Dr. Perović.

Predsjedništvu Ministarskoga Savjeta — Beograd. Sa mnogom kapitol, svjetovni i reuovni kler sibenske biskupije Blagopokojnom Kralju Petru Oslobođitelju vap: Slava! — V. Skarpa, kapitul, vikar.

Mašalatu Kraljevskoga Dvora — Beograd. U ime svoje, kaptola, svjetovnoga i redovnoga klera i naroda sibenske biskupije podasturem duboko sažaljenje radi smrti Kralja Petra Oslobođitelja. — V. Skarpa, kapitul, vikar.

Dvorska kancelarija — Beograd. Pristaše Hrvatske pučke stranke u Šibeniku i kotaru šalju vijenac djetinjstih suza prigodom smrti Svog Kralja Patnika za njihovu slobodu i ujedinjenje našeg troimenog naroda. Izvrišitelju naših želja kličemo: „Vječna Slava!“ — Za Klub H. P. S. Predsjednik: Vladimir Kučić.

Dvorska kancelarija za Kraljevsko Veličanstvo Aleksandra — Beograd. Tebi, uciviljeni Kralju, osjećajući duboko bol, što stiže Domovinu i Tebe, šaljemo suze Krešimirovih kula, što ih prolise vijekovima dugim, čekajući da Njegovi Orlovi beli posjedaaju na nje. Tebi, Kralju naš, šaljemo rastužena srea naša i naše desnice. — Jugoslavenski akademski klub Šibenik.

Brzojavka sličnog sadržaja poslana je i na predsjedništvo Vlade.

Crkveni obredi u obim kraljeva za pokojnim Kraljem.

Na dan sprovoda, bit će u katoličkoj i pravoslavnoj crkvi u našem gradu Božja služba za milim Pokojnikom. U Stolnoj Crkvi sv. Jakova počinje ta služba u osam sati. Pjevat će se „Pomiluj mene Bože“ s odnosnim molitvama posebnom dozvolom Papinom. Pomen-slovo drži u 5 $\frac{1}{2}$ sati posl. p. dekan kaptola preč. kan. Gojanović. Pjeva Pjevački zbor Sibenske mladeži, koji će pod ravnanjem O. Broniča uz „Pomiluj mene“ pjevati i pjesmu „Pokoj vječni“.

Isto u 8 sati jutrom bit će svečane zadušnice u pravoslavnoj crkvi s prigodnim pomen-slovom poslije podne u 5 i po sati.

Sinočnjim parobrodom „Bosnia“, otputovala su preko Bakra odaslantva, Općina Šibenika, Knina, Drniša i Skradina, da sudjeluju sprovodu Nj. Vel. Kralja Petra. Istim parobrodom prosljedio je u istu svrhu narodni poslanik Dr. Ante Dulibić.

Polaganje zakletve. U utorak poslije podne i srijedu ujutro položili su zakletvu novom Kralju XI. puk naše vojske, koji ima sijelo u našem gradu, i sve osoblje naše ratne mornarice. Bili su prisutna oba svećenika: katoličke i pravoslavne vjere, koji su vojsci tom prigodom održali prigodne govore.

† Kanonik don Ante Suria. Višegodišnji župnik Vodica, začasni ka-

uonik don Ante Suria umro je 1. ov. mj. u Vodicama u 77. godini života.

U nedjelju 14. ov. mj. bio mu je sprovod, na kojemu je prisustvovalo sedam svećenika i mnogo naroda iz župe i okolice. Nadgrobno slovo mu je držao vlc. don Niko Rodin, kapelan Jezera. Počivao u miru!

Narod zadovoljan sa izmjenom novca! U govoru, što smo ga zadnji put donijeli, zastupnik dr. Dulibić oštro je kritizirao vladu radi izmjene novca i prikazao je ogromnu štetu, koja je nanesena narodu, kao i tužbe, što ih narod jednim glasom diže radi toga.

Gosp. ministar financija Kumanudi pokušao je odlujim govorom, da pobija temeljite navode našeg zastupnika. Pri tome, kako razabiremo iz novina, gosp. ministar je između ostaloga kazao, da je on bio glavom u Dalmaciji, gdje je obišao oslobođene krajeve, ali da mu se *niko nije pritužio glede izmjene novca* i da uopće o tom nije primio nikakve tužbe na licu mjesta.

Ovo donosimo, da naša javnost uzmagne prosuditi, kako biva informiran gosp. ministar. Mi znamo, da je gosp. ministar ovuda prošao; znamo, da je došao u dotičaj samo sa nekim osobama, pa ne možemo pojmiti, kako je moguće, da se nitko od tih sretnika nije našao, da upozori g. ministra na tužbe i na nevolju, u kojoj se narod nalazi. Ako su nekima puni džepovi, nijesu narodu!

Ne igray se puškom! Jučer u Srimi dva dječaka negdje našla pušku. Njom se stali igrati. U rukama dječaka Arasa opali puška i ubi maloga Bogdanovića. Jadno dijete, još jadrniji roditelji! Oprez i pomnja nijesu nikome nikada štete nanijeli.

"Razkovanii". Sinoć je počeo izlaziti u našem gradu pod gornjim naslovom novi tjednik. Vlasnik, direktor i odgovorni urednik je gosp. Pavao Roca.

Nelijep postupak. Tuži nam se općinstvo, da se na Poreznom Uredu nalazi neki činovnik, koji zna biti veoma brutalan sa strankama. Stranke više puta da moraju ne samo čekati po koji sat i eventualno počti ne obavljena posla, nego su izvrgnute postupku, na kakvi nijesu bile naučne ni za vrijeme Talijana. Odnosni bi gospodin morao znati, da su prošla vremena, kad se narod smatrao marvom i da je samo za to, da netko preko njegovih leđa dolazi do položaja. Inače ćemo se pobrinuti, da javnost dozna za njegovo vrijedno ime.

Potreba glavne trafike. Žalosno je, da se kroz ovo vrijeme od odlaska Talijana još nije moglo urediti ovo pitanje. Grad se nikako ne opskrbljuje duhanom, a narod mora prolaziti gore

nego za vrijeme rata ili Talijana. Ovo dikako ne smije biti, dok se zna, da su po cijeloj državi trafike opskrbljene potrebitim zalihama duhana.

To bi lako bilo i za naš grad i okolice, samo kad bi se uredilo pitanje glavne trafike. Kod uređivanja ovog pitanja, mislimo, ne bi se nikako smjelo raditi, kako se našlost radilo u mnogočemu prema stanovitim obzirima ili stranačkom opredjeljenju. Nadležna bi vlast imala u sporazumu sa gradskim trafikantima povjeriti glavnu trafiku sposobnom i vrijednom čovjeku, koji će znati zadovoljiti potrebama grada i okolice kod opskrbe duhanom. Tako bi se izbjeglo nezadovoljstvu interesiranih, a građanstvo bi se izbavilo iz neugodnog položaja.

Dimnjačarske pristojbe. Pristojbe, koje se hoće da udare na čišćenje dimnjaka upravo su nevjerovatne. Poznato je, da je glavno kod ovoga obrta što češće čišćenje dimnjaka, da ne dolazi do požara. Radi toga se u drugim gradovima ide na ruku građanstvu i pristojbe se drže što umjerenije, da građanstvo eventualno radi visokih pristojba ne bi nastojalo izbjeći čišćenju dimnjaka. Kod nas je izgledu obratno. To se nikako ne može da složi sa dobrom upravom. Jedan dimnjačar, mislimo, može imati pristojnu zaradu i uz umjerenije pristojbe, dok ima cio kotar Šibenik, Drniš i Knin, nikako se ne može dozvoliti favoriziranje interesa pojedinca onima čitavoga građanstva.

Naš željeznički spoj s Drnišom, Kninom i Splitom. Kad su bili Talijani, željeznica je vozila dvaput dnevno. Netom su došli naši, imali smo samo jednom dnevno spoj sa Splitom, odnosno s Drnišom-Kninom. Još od prvih dana evakuacije prve zone obećavalo se, da će se kroz najkraće vrijeme uspostaviti dvaput dnevno vožnja za Drniš-Knin i za Split, kao što je bilo prije rata i za vrijeme rata do talijanske okupacije. Prošla su od toga već dobra tri mjeseca, a ostalo je još sve pri starome. Silna je to neprilika i za putnike i za promet naš s ovim mjestima.

Putnici iz Knina—Drniša za Split i Šibenik moraju izgubiti dva do tri dana, da opreme svoj najobičniji posao, isto tako oni iz Šibenika za Split. U današnje vrijeme opće skupoće izloženi su velikim troškovima, a i velikim neugodnostima, da nadu - neću reći pristojan, nego - bilo kakav konak. Skrajnje je vrijeme, da se dano obećanje već jednom izvrši, te što prije uspostavi dvodnevna vožnja za Drniš—Knin, odnosno Split, te dođe tako ususret interesiranim osobama svih ovih naših mjesta. Svi oni to jedva očekuju od Direkcije naših željeznica.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

otvara svoju podružnicu u Šibeniku (glavna ulica u kući Br. 122) i. pod.

Prima novac na uloške i u tekućen račun uz povoljne uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima i brodarima.

Kupuje tuđi novac, čekove, zlato i vrijednote.

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovac, Djakovo, Sombor, Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili pismo naše podružnice

Podružnica "CROATIA" osiguravajuće zadruge, SPLIT

Brzojavi: CROATIA, Split. Hrvojeva ul. 13. Telefon 208.

Osnovana g. 184. — Centrala ZAGREB — Osnovana g. 1884.

Podružnica i glavna zastupstva: Banjaluka, Beograd, Bjelovar, Čakovac, Ljubljana, Novisad, Osijek, Požega, Rijeka, Sarajevo, Split, Subotica, Vel. Bečkerek i Trst.

Poslovne grane: Požar, Provala, Nezgode, Staklo, Transport, Tuća, Život.

Povjerenicima u svim većim mjestima.

U Šibeniku - Povjerenik: VLADIMIR KULIĆ.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

Poziv na preuzimanje akcija.

Dne 29. juna 1921. ustanovljena je Jadranska banka u Beogradu, koja je preuzela naše filijale u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Akcionerski kapital Jadranske banke u Beogradu iznosi Din. 7,500.000 i podjeljen je u 75.000 akcija od Din. 100 svaka nominalne vrijednosti.

Jadranska banka u Trstu prepušta svojim starim akcionarima za svaku akciju Jadranske banke u Trstu jednu akciju Jadranske banke u Beogradu, po cijeni od Din. 150 više 5% kamata od 1. januara 1921.

Preuzimanje akcija Jadranske banke u Beogradu vršiti će se uz predočenje i prebiljegovanje akcija Jadranske banke u Trstu na blagajnama zavoda u Beogradu, Celju, Dubrovniku, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Opatiji, Sarajevu, Splitu, Šibeniku, Trstu, Wenu, Zadru i Zagrebu, kao i na Blagajnama Banke i Štedione za Primorje na Sušaku, Rijeci i Bakru.

Prijave za preuzimanje akcija Jadranske Banke u Beogradu primat će se na rečnim blagajnama do uključivo 30. septembra 1921.

U mjesecu julu 1921.

Upravno vijeće
Jadranske banke u Trstu.

Pozor! Reklamna ponuda Vrijedi samo 20 dana!

Radi napuštanja moje zalih satova šaljem unutar 20 dana svakom priposatelju ovoga, iz novina izrezanoga, oglasa jedan krasni remontoir-sat (za gospodu), valjano udešen, 30 sata idući uz trogodišnju pismenu jamčevinu uz reklamnu cijenu od 45 umjesto 85 dinara franko uz unapredno pripisanje dotičnog iznosa po preporučenom listu. Dostava sata obavlja se odmah preporučeno. Pouzeća obavljaju se jedino uz kaparu od 10 dinara.

Skladište satova
ADOLF MITH, ZAGREB
Samostanska Ul. 4.